

Trendanalys: Vision 2020

Vad krävs för att fördubbla turistnäringens omsättning till 500 miljarder år 2020?

Sammanfattning

Turistnäringen har gemensamt tagit fram en nationell strategi och vision att fördubbla turismens omsättning till 500 miljarder till år 2020. Enligt framtagna trendanalys krävs det en årlig tillväxt om 6,4 procent i genomsnitt för att nå tillväxtmålet, och tillväxttakten måste fördubblas från 11 till 22 miljarder om året i omsättning. Syftet med denna analys är att visa vilka turistsegment som måste växa för att nå visionen, och vilka eventuella konsekvenser det kommer att få på befintlig kapacitet gällande trafikslag och boendeformer.

Antalet svenska fritidsresenärer beräknas att växa med 50 procent i volym, och antalet utländska besökare med 80 procent i volym fram till år 2020. Antalet svenska affärsresenärer beräknas däremot inte växa nämnvärt.

Konsekvenser av denna volymökning utgörs av kapacitetsproblem när antal resor och övernattningsnätter i Sverige ökar. De kritiska faktorerna kommer att utgöras av bristande hotellkapacitet och flygförbindelser, medan sjöfart och järnväg inte utgör lika kritiska faktorer för tillväxten.

Prognos antal resor och gästnätter år 2020:

Luffart:	+ 33 procent
Sjöfart:	+ 22 procent
Järnväg:	+ 23 procent
Gästnätter:	+ 36 procent

Trendanalysen visar en tillväxtprognos för samtliga trafikslag samt boende.

Bakgrund och beskrivning

Turistnäringen har gemensamt tagit fram en nationell strategi och vision att fördubbla turismens omsättning till 500 miljarder till år 2020. Detta skulle innebära en fortsatt kraftig tillväxt av resor till, från och inom Sverige.

För att se vilka eventuella konsekvenser en turismomsättning om 500 miljarder år 2020 skulle få för Sveriges infrastruktur och boendeformer har RTS beräknat hur stark utvecklingen för turistsegmenten svenska affärsresenärer, svenska fritidsresenärer samt utländska besökare måste vara mellan åren 2010 och 2020 för att uppnå visionen.

Syfte

Syftet med trendanalysen är dels att visa vilka turistsegment som måste växa för att nå visionen, samt vilka eventuella konsekvenser denna volymökning kommer att få på befintlig kapacitet gällande trafikslag och boendeformer.

Om trendanalysen

Turismen i Sverige omsatte 252 miljarder år 2009. Den under 2010 uppsatta visionen om en fördubbling av omsättningen till 500 miljarder år 2020 kommer att innebära en fortsatt kraftig tillväxt av resor till, från och inom Sverige.

För att komma fram till visionen om 500 miljarder år 2020 så har vi tagit tillväxten från år 2000 till år 2009 och förlängt den utvecklingen för både de turistsegment som finns i Tillväxtverkets omsättning för turism (svenska affärsresenärer, svenska fritidsresenärer samt utländska besökare) och den befintliga kapaciteten gällande trafikslag och boendeformer till år 2020.

Turismens omsättning 2009

I Tillväxtverkets redovisning över turismens omsättning återfinns tre olika turistsegment: **svenska affärsresenärer**, **svenska fritidsresenärer** samt **utländska besökare**.

Under 2009 spenderade svenska fritidsresenärer 114,5 miljarder kronor i Sverige, utländska besökare 93,6 miljarder kronor och svenska affärsresenärer 43,6 miljarder kronor. Detta gav en total turismomsättning om **251,7 miljarder kronor**.

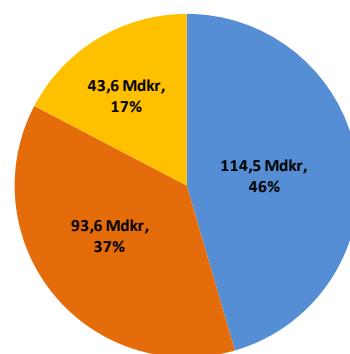
Svenska affärsresenärer stod för 17 procent av omsättningen, svenska fritidsresenärer för 46 procent och utländska besökare för 37 procent.

Den sammanlagda omsättningen för svensk turism har ökat med nästan 68 procent under de senaste tio åren. Under samma period har de utländska besökarnas konsumtion i Sverige, ökat med drygt 130 procent i löpande priser.

Källa: Tillväxtverket

Total turismomsättning och andel av total turismomsättning år 2009

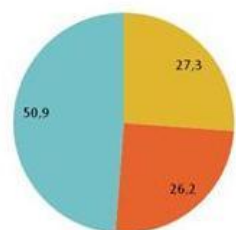
Svenska affärsresenärer Svenska fritidsresenärer

Utländska besökare

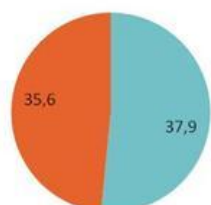
Den totala turismkonsumtionen fördelade sig under år 2009 sig enligt illustrationen nedan.

Livsmedel/drivmedel 104,5 Mdkr/42% andel

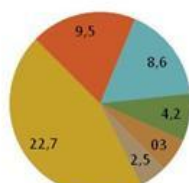
■ Livsmedel 27,3 Mdkr, 26%
■ Drivmedel 26,2 Mdkr, 25%
■ Övrig handel 50,9 Mdkr, 49%

Boende & Restauranger 73,5 Mdkr/29% andel

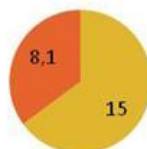
■ Boende 37,9 Mdkr, 52%
■ Restaurang 35,6 Mdkr, 48%

Transporter 50,6 Mdkr/20% andel

■ Luftfart 22,7 mdkr, 45%
■ Landtransporter 9,5 Mdkr, 19%
■ Resebyråer 8,6 Mdkr, 17%
■ Hyrbilar 4,2 Mdkr, 8%
■ Sjöfart 3,0 Mdkr, 6%
■ Järnväg 2,5 Mdkr, 5%

Kultur & Tjänster 23,1 Mdkr/9% andel

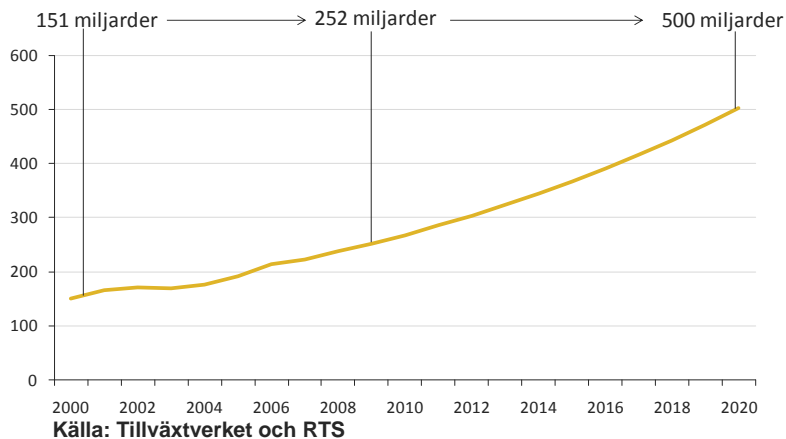
■ Kultur/rekreation
■ Övriga Tjänster

Källa: Tillväxtverket

Turismens omsättning – Utfall och vision 2000-2020

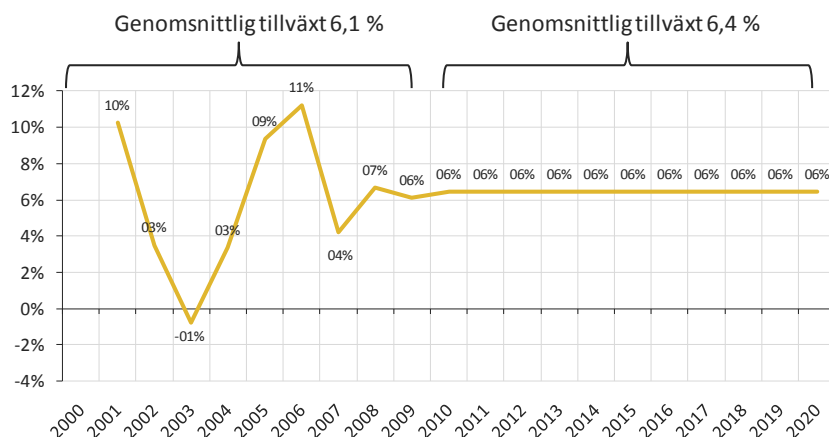
Utfall och vision 2000-2020

Turismens omsättning i Sverige har ökat med 100 miljarder mellan åren 2000 och 2009. För att uppnå visionen om 500 miljarder år 2020 så behöver utvecklingen fortsätta att vara minst lika stark mellan 2010 och 2020.

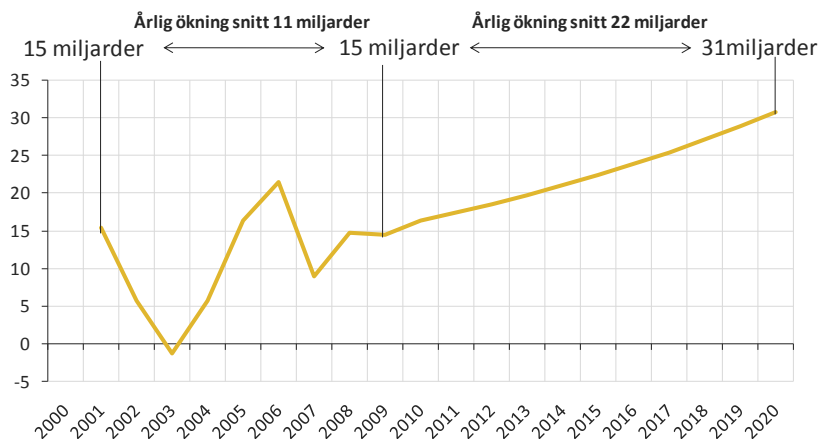
Tillväxt i procent

Under år 2000 till år 2009 var den genomsnittliga tillväxten 6,1 procent per år. För att fördubbla turismomsättningen mellan 2010 och 2020 kommer det att krävas en årlig tillväxt på i genomsnitt 6,4 procent.

Tillväxt i miljarder kronor

Under åren 2000 till år 2009 var den genomsnittliga tillväxten 11 miljarder kronor per år. För att uppnå målet om en fördubblad turismomsättning måste tillväxttakten fördubblas från 11 till 22 miljarder om året i omsättning. Det vill säga, varje år som tillväxten inte uppgår till minst 22 miljarder så måste nästkommande år överstiga beloppet för att visionen ska kunna uppnås år 2020.

Faktorer som påverkar dagens och framtidens resmönster

Turistsegmenten **utländska besökare**, **svenska fritidsresenärer** och **svenska affärsresenärer** påverkas i olika grad av de nedanstående faktorer som alla påverkar resande, och därmed även efterfrågan på olika transportslag och boendeformer.

+ = ökat resande - = Minskat resande 0 = Ingen påverkan

• Globalisering

Utländska besökare + Svenska fritidsresenärer - Svenska affärsresenärer -

Den ökande globaliseringen har lett till att vi högre grad gör affärer med marknader utanför Sverige, och allt längre bort. De avreglerade finansiella marknaderna gör också att ägandet i allt större utsträckning är internationell. Båda dessa faktorer har lett till att tidigare **affärsresor** inom Sverige nu i allt högre grad byts ut till internationella resor. Eftersom vi i allt större utsträckning exporterar och importerar varor och tjänster så ger det bilden av ett näringsliv som reser mer än någonsin, men resandet inom Sverige är relativt statiskt och ökar inte i samma takt som andra segment.

Med en annan internationell rörlighet i vårt arbetsliv så förflyttas även våra semesterpreferenser till regioner och områden utanför Sverige, vilket leder till att globaliseringen även har en negativ effekt på **svenska fritidsresenärer**. Vad gäller antalet **utländska besökare** är denna faktor däremot positiv.

• Polarisering

Utländska besökare + Svenska fritidsresenärer + Svenska affärsresenärer -

Idag bor vi i en allt högre omfattning nära starka regioncentra. Det är ifrån dessa starka regioncentra som en stor del av tillväxten tillkommer, och det är även där nya arbetstillfällen skapas. År 2009 var ett märkesår då det under detta år för första gången i världen bodde mer människor i storstäder än på landsbygden. Denna utveckling kommer att fortsätta. För **svenska affärsresenärer** innebär detta ett mer koncentrerat resande till och från våra större städer i Sverige och Europa.

En mottrend till polariseringen är att i ju högre grad vi bor och lever i storstäder, desto mer vill vi spendera fritid och semestrar utanför storstäder. Detta påverkar såväl segmentet **svenska fritidsresenärer** som **utländska besökare** positivt.

• Teknik

Utländska besökare + Svenska fritidsresenärer + Svenska affärsresenärer -

Teknikutvecklingen accelererar i hög takt med nya tjänster och nya möjligheter till kommunikation. Detta påverkar främst de **svenska affärsresorna** negativt. Orsaken till detta är att då utvecklingen har möjliggjort enkla kommunikationer i exempelvis etablerade nätverk, så har behovet av fysiska möten minskat. För övriga segment har däremot utvecklingen lett till att möjligheten att arbeta på distans, men fortfarande delta i utvecklingen, ökat. Tekniken har också skapat en miljö där vi upplever tidsbrist. Detta har dels resulterat i allt kortare reslängd, men samtidigt till att segmenten **svenska fritidsresenärer** och **utländska besökare** genomför allt fler resor.

• Miljö

Utländska besökare + Svenska fritidsresenärer + Svenska affärsresenärer 0

De utsläpp som orsakas på grund av transportslag eller resans längd har hittills inte påverkat resandet negativt. Istället är det den fysiska miljön på destinationen som spelar en stor roll vid valet av resmål. Destinationer med ekologiska (exempelvis oljeutsläpp och skogsbränder) eller naturliga katastrofer (jordbävningar, rekordheta/rekordkyla) får omedelbara reaktioner i antalet besökande turister. Det kommer till exempel att ta lång tid innan Japan och Haiti åter blir konkurrenskraftiga destinationer.

För Sverige och svensk turism är detta en konkurrensfördel då vi upplevs som ett säkert land befriat från kraftig miljöpåverkan. Andra miljöskäl kommer inte att få någon påverkan under en överskådlig framtid. Det är först när vi ändrar våra levnadssätt och konsumtionsmönster, och det blir en livsstilsfråga att inte resa, som miljön får en påverkan på turismen och dess tillväxt.

• Ekonomi

Utländska besökare + Svenska fritidsresenärer + Svenska affärsresenärer -

I samma takt som att allt fler länder utanför Europa får en allt bättre ekonomi skapas det nya grupper av resenärer som vill resa och uppleva nya miljöer. Omvänt kommer detta även att skapa nya attraktiva regioner som tidigare inte har upplevts som säkra. Detta innebär att nya grupper av utländska besökare även kommer att välja att resa till Sverige. Då svenskarna har en allt högre disponibel inkomst, och därmed en större möjlighet att söka sig till svenska resmål, så är denna faktor positiv för både **utländska besökare** och **svenska fritidsresenärer**. För **svenska affärsresenärer** ger denna faktor samma effekt som globaliseringen.

Utveckling för respektive turistsegment – Vad händer om trendutvecklingen fortsätter till 2020?

Utländska besökare

Turistsegmentet utländska besökare hade en genomsnittlig tillväxt på 9,7 procent per år mellan 2000 och 2009. Med samma utveckling fram till år 2020 så kommer omsättningen att växa med 177 procent och uppgå till 260 miljarder kronor. Det innebär att detta turistsegment är det som växer snabbast.

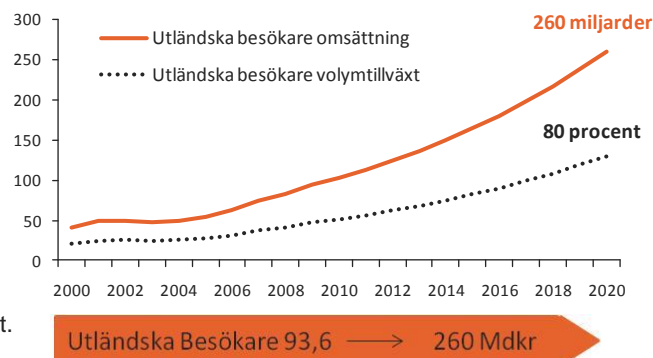
Förväntad volympåverkan

Historiskt sett så har volymökningen för utländska besökare varit hälften av konsumtionsökningen. Den främsta anledningen till denna fördelning är att då flygpriserna har blivit billigare, så har konsumtionen på destinationen ökat. Den förväntade tillväxten i volym fram till år 2020 är 80 procent.

Konsekvenser på resande eller boende

Utvecklingen gällande detta turistsegment kommer att påverka resor med utrikesflyg, färjor samt antalet boende på svenska hotell.

Utfall & Vision 2020 utländska besökare

Svenska fritidsresenärer

Den genomsnittliga tillväxten för de svenska fritidsresenärerna var mellan åren 2000 och 2009 5,4 procent per år. Om utvecklingen fortsätter på samma sätt fram till år 2020 kommer omsättningen att växa med 78 procent och uppgå till 203 miljarder kronor. Även de svenska fritidsresenärerna utgör därmed ett turistsegment med en kraftfull tillväxt.

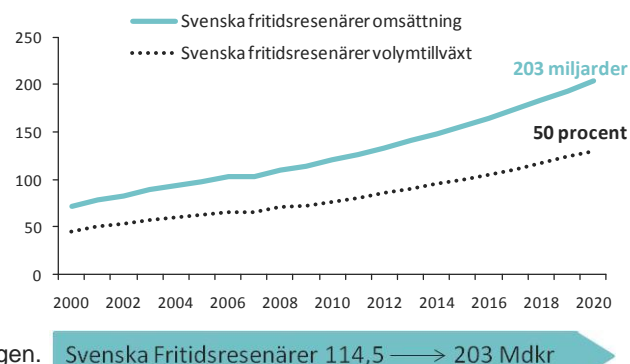
Förväntad volympåverkan

Den förväntade volympökningen för de svenska fritidsresenärerna är 50 procent mellan åren 2010 och 2020. Den främsta anledningen till att konsumtionsökningen överstiger volympåverkan beror på prisutvecklingen (inflationen) fram till år 2020 som står för ca 22 procent av konsumtionsökningen.

Konsekvenser på resande eller boende

Det ökande antalet svenska fritidsresenärer kommer att påverka resandet med tåg, inrikesflyg, Gotlandsfärjan samt boendet på hotell, vandrarhem, stugbyar och campingplatser.

Utfall & Vision 2020 Svenska fritidsresenärer

Svenska affärsresenärer

Mellan åren 2000 och 2009 hade svenska affärsresenärer en genomsnittlig tillväxt på 1,5 procent per år. Med samma utveckling mellan åren 2010 och 2020 kommer omsättningen för detta turistsegment att växa med 18 procent och uppgå till 52 miljarder kronor år 2020. Detta innebär att turistsegmentet svenska affärsresenärer växer långsammare jämfört med turistsegmenten svenska fritidsresenärer och utländska besökare.

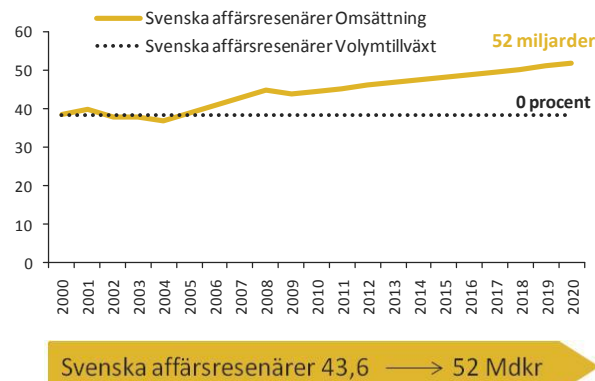
Förväntad volympåverkan

Med en normal inflation om 2 procent så kommer de svenska affärsresenärerna inte att öka i volym under perioden 2010 och 2020.

Konsekvenser på resande eller boende

Detta turistsegments utveckling får inga konsekvenser på varken resande eller boende.

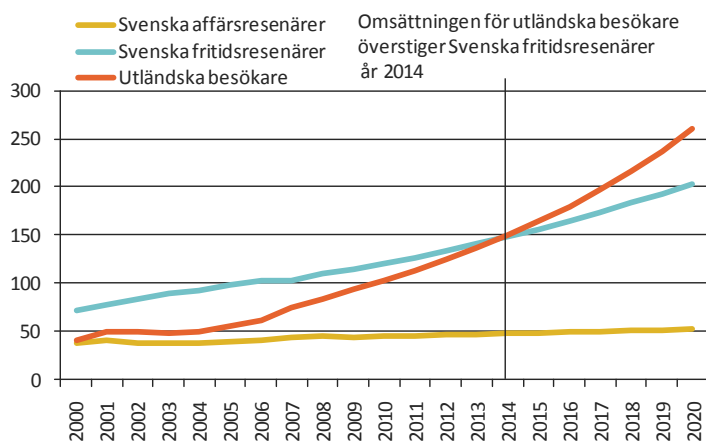
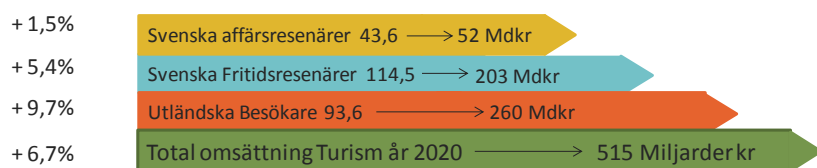
Utfall & Vision 2020 Svenska affärsresenärer

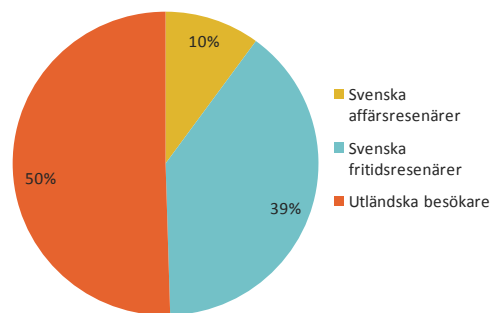
Turismens omsättning och volym - Utfall och vision 2000-2020

Om utvecklingen fortsätter på samma sätt fram till år 2020 så kommer svenska affärsresenärer, svenska fritidsresenärer och utländska besökare att ge en total omsättning om 515 miljarder kronor, eller en total ökning på 105 procent år 2020.* Utländska besökare, det snabbast växande turistsegmentet, kommer att stå för över hälften av omsättningen år 2020, och redan år 2014 så kommer de utländska besökarna att passera omsättningen för de svenska fritidsresenärerna.

Årlig tillväxt

Segmentens andel av total omsättning år 2020

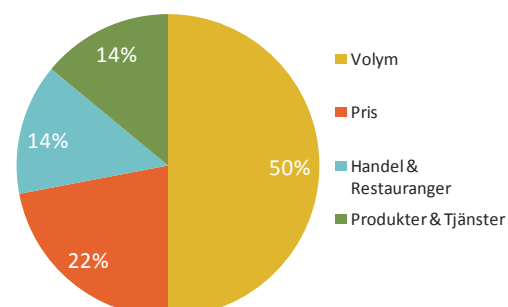
Tillväxt i omsättning och volym

Sammantaget kommer de tre turistsegmentens volymökning att vara 50 procent fram till år 2020. Tillväxten kommer att bestå av en ökad volym från svenska fritidsresenärer och utländska besökare. Prishöjningar (ca 2 % inflation per år) står för 22 procent av omsättningsökningen, medan resterande del om 28 procent kommer från ökad handel, restaurang och köp av tjänster och upplevelser.

Tillväxt i omsättning och volym

	Tillväxt 2010-2020	
	Konsumtion	Volym
Svenska affärsresenärer	+ 18%	0%
Svenska fritidsresenärer	+ 78%	50%
Utländska besökare	+ 177%	80%
Turism totalt	+ 105%	50%

Fördelning av tillväxt på respektive område

*Utfall till år 2020 förutsatt att det är samma procentuella utveckling efter 2009 som innan.

Befintlig kapacitet - trafikslag och boendeformer

Den befintliga kapacitetens andel av turismomsättningen

Trafikslag (flygplatser, hamnar och järnvägar) och boendeformer (hotell, stugbyar, vandrarhem och campingar) utgör 26 procent, eller 66,1 miljarder kronor, av den totala turismomsättningen. Det innebär att 74 procent av den totala turismomsättningen tillfaller aktörer och näringar som normalt inte har turism som sin huvudverksamhet.

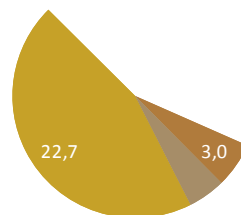
Kapaciteten kommer att påverkas i olika grad av svenska affärsresenärer, svenska fritidsresenärer och utländska besökare. För att nå visionen om en omsättning av 500 miljarder kronor så behöver vi se över alla trafikslag och boendeformer, och hur de kan komma att påverkas av en total volymökning om 50 procent.

Kapacitet

41 Flygplatser
18 hamnar
12 000 km Järnväg
2 000 Hotell
275 Stugbyar
800 Vandrarhem
1 067 Campingar

Den befintliga kapacitetens andel av den totala konsumtionen, 66,1 Mdkr/26%

Transporter
28,2 Mdkr/ 11 % andel

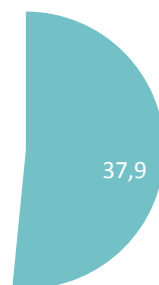

Luftfart 22,7 mdkr, 45%

Sjöfart 3,0 Mdkr, 6%

Järnväg 2,5 Mdkr, 5%

Boende
37,9 Mdkr/ 15 % andel

Boende 37,9 Mdkr, 52%

Befintlig kapacitet – Konsekvenser av volymökning

Järnväg

12 000 km Järnväg

Generellt utgör tåg det trafikslag som kommer att påverkas minst av den volymökning som vision 2020 kommer att innebära. Detta på grund av att tågtrafiken har en mycket låg andel utländska besökare.

Idag domineras tågresandet i Sverige av arbetspendling till, från och inom regioncentra i södra och mellersta Sverige.

Tågtrafiken till och från våra större städer är idag maximalt utnyttjad och den enda större kapacitetspåverkan under perioden 2010 till 2020 är Citybanan som öppnar år 2017.

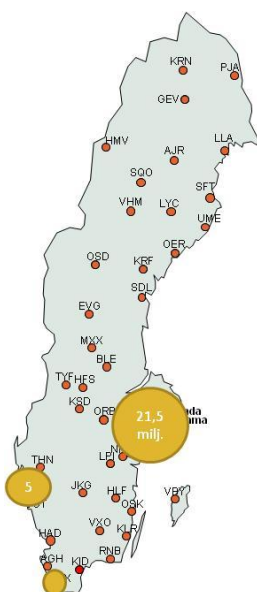
Avregleringen av tågtrafiken år 2011 får full effekt först från år 2012, men i och med att järnvägen till och från våra större städer idag är maximalt utnyttjad så är det svårt att se någon ny effekt med nya resenärer.

Segmentets påverkan på Järnvägstrafik	Volym-påverkan	Segmentets tillväxt i Vision 2020
Svenska affärsresenärer	Medium	0%
Svenska Fritidsresenärer	Medium	50%
Utländska Besökare	Låg	80%

Egen utveckling:	2000-2010	2010-2020
Fjärrtrafik	23%	23%

Flyg

41 Flygplatser

Det är stor skillnad på hur de tre turistsegmenten kommer att påverka in- respektive utrikesflyg.

Svenska affärsresenärer kommer inte att öka under perioden 2010 till 2020, vilket innebär att inrikesflygets tillväxt fram till år 2020 kommer från svenska fritidsresenärer.

Utrikesflyg, och i synnerhet utländska besökare, kommer att stå för stor del av flygets totala tillväxt fram till år 2020.

För att fortsätta att växa i samma takt till år 2020 så måste linjenätet till våra internationella flygplatser fortsätta utvecklas. Det vill säga, för att nå tillväxtnmålet till år 2020 måste det etableras fler utrikeslinjer till fler flygplatser i Sverige.

För att få internationell tillgänglighet i hela Sverige så blir inrikesflyg eller andra transportslag till och från flygplatser med utrikesflyg allt viktigare. Därmed ökar behovet av samarbete mellan trafikslagen.

Segmentets påverkan på Flygtrafik och Flygplatser	Volym-påverkan	Segmentets tillväxt i Vision 2020
Svenska affärsresenärer	Hög	0%
Svenska Fritidsresenärer	Hög	50%
Utländska Besökare	Hög	80%

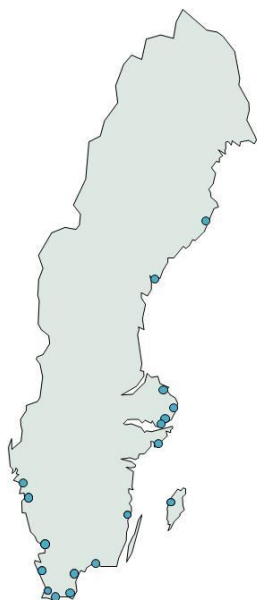
Egen utveckling:	2000-2010	2010-2020
Inrikesflyg*	-24%	10%
Utrikesflyg*	33%	41%

Total tillväxt: 33%

Befintlig kapacitet – Konsekvenser av volymökning

Färjor

18 hamnar

Minskningen av utrikes färjetrafik (-18 procent) beror på att Öresundsbron öppnades år 2000. Efter öppnandet har den utrikes färjetrafiken haft en stabil utveckling. Prognosen är att trafiken kommer att växa med 2 procent per år i genomsnitt, och att tillväxten kommer från utländska besökare och svenska fritidsresenärer.

Inrikesresandet (Gotlandstrafiken) har haft en stadig tillväxt om ca 2,5 procent per år mellan 2000 och 2010. Prognosen är att denna tillväxt kommer att fortsätta fram till år 2020, och att den främst kommer från svenska fritidsresenärer och utländska besökare.

Segmentets påverkan på färjetrafik	Volym-påverkan	Segmentets tillväxt i Vision 2020
Svenska affärsresenärer	Medium	0%
Svenska Fritidsresenärer	Hög	50%
Utländska Besökare	Hög	80%

Egen utveckling:	2000-2010	2010-2020
Inrikes	28%	22%
Utrikes	-18%	22%

Efterfrågan på resor till och från Gotland är som störst under det svenska sommarlovet, och i synnerhet under juli månad, vilket får till följd att färjetrafiken är högt utnyttjad under denna period. Potentialen för tillväxt ligger därmed utanför den absoluta högsäsongen.

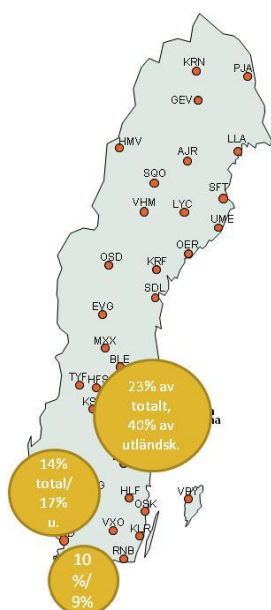
Gästnätter

2 000 Hotell

275 Stugbyar

800 Vandrarhem

1 067 Campingar

Antalet svenska gästnätter ökar mer än något av trafikslagen.

Efterfrågan kommer att öka från samtliga tre turistsegment, svenska affärsresenärer, svenska fritidsresenärer och utländska besökare. I synnerhet kommer efterfrågan från utländska besökare att öka i storstäderna och i regioner med internationell tillgänglighet. Två tredjedelar av de internationella gästnätterna hamnar i storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö.

Kapacitetsutnyttjandet (belägningsgraden) är hög i storstadsområdena och en fortsatt utveckling i samma takt fram till 2020 är beroende av investeringar i fler hotell och vandrarhem.

Segmentets påverkan på boende	Volym-påverkan	Segmentets tillväxt i Vision 2020
Svenska affärsresenärer	Hög	0%
Svenska Fritidsresenärer	Hög	50%
Utländska Besökare	Hög	80%

Egen utveckling:	2000-2010	2010-2020
Svenska Gästnätter*	28%	29%
Utländska Gästnätter*	42%	42%

Total tillväxt: 36%

*Hotell, Stugbyar o Vandrarhem

Befintlig kapacitet – Sammanlagd påverkan

Matrisen nedan visar respektive turistsegments framtida påverkan på de olika transportslagen och boendeformen hotell. Matrisen visar även prognoser för respektive turistsegment, transportslag samt boende fram till år 2020.

	Svenska affärsresenärer	Svenska Fritidsresenärer	Utländska Besökare	SUMMA
41 Flygplatser	Hög	Hög	Hög	41%*
18 hamnar	Medium	Hög	Hög	22%
12 000 km Järnväg	Medium	Medium	Låg	22%
2 000 Hotell	Hög	Hög	Hög	50%
SUMMA	0%	50%	80%	

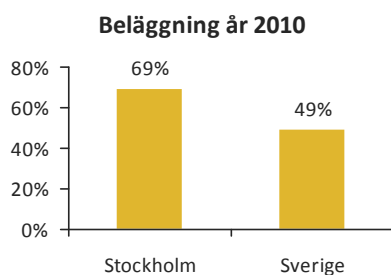
Det är utrikesflyg och hotellrum som kommer att vara kritiska faktorer fram till år 2020 för att volymerna ska kunna växa med 50 procent. Det är framförallt storstäderna, och i Stockholm i synnerhet, som kommer att påverkas av volymökningen. Stockholm har idag 45 procent av de utländska gästnätterna och 75 procent av det internationella flygresandet i Sverige.

Konsekvenser för Stockholms uppfyllande av vision 2020 - räcker kapaciteten till?

Antal hotellrum i Stockholm stad år 2000, 2010 samt krav om vi ska nå vision 2020.

	år 2000	år 2010	år 2020
Antalet hotellrum i Stockholm	10 500	16 300	24 000
Ökning%		55%	50%

Om trendutvecklingen fortsätter på samma sätt fram till år 2020, med ett krav att växa lika mycket till mellan år 2010 och år 2020 som innan år 2009, så kommer det att krävas 7 750 nya hotellrum till år 2020 eller mer än 50 nya hotell med 150 rum. Beslut om många av de hotell som öppnades under 2010, och som kommer att öppna under 2011, togs innan finanskrisen. Då det i allmänhet tar mellan tre till fyra år efter beslut innan ett hotell står klart att öppna så behövs det redan nu fattas nya beslut för att kunna uppfylla tillväxtnålet.

Vad måste hända?

- **Storstadsområdena kan inte ta hela tillväxten fram till år 2020.** För att uppfylla tillväxtmålet 2020 behöver nya beslut angående framtida hotelletableringar fattas redan nu. Nya hotell behöver etableras i hela landet, och inte endast i storstadsområdena. Om exempelvis Stockholm skulle fortsätta att växa med 50 procent fram till 2020 så krävs det 50 till 60 nya hotell i detta område, vilket kommer att vara svårt eller till och med omöjligt.
- **Tillväxten måste komma från regioner utanför storstadsområden.** Eftersom **storstadsområdena** kommer att utgöra en **trång sektor med en hög beläggingsgrad**, och inte kan ta hela tillväxten fram till 2020, så måste en stor del av tillväxten komma i regioner som exempelvis **Kalmar, Gotland, Hälsingland och Södra Lappland**.
- **Ökat krav på internationell tillgänglighet.** För att kunna ta del av den växande internationella turismen i regioner utanför storstäderna måste vi ha mer **direktflyg från Europa till flygplatser** som exempelvis **Kalmar, Visby, Östersund, Vilhelmina och Gällivare**.
- **Växande internationell turism.** Flera regioner utanför storstadsområdena har **starka säsongsvariationer** med en hög efterfrågan under svenska skollov som till exempel Gotland under juli månad, eller fjällen under sportlovsveckor. **Produkter som riktar sig mot internationella marknader, när det inte är högsäsong för svenska turister, blir därmed viktiga.**

Källförteckning

Tillväxtverket

Transportstyrelsen

Ship Pax

Trafikanalys